DISSERTATIO INAVGVRALIS MEDICA

DE
MEDICO PHYSICO

QVAM

PRÆSIDE

D. IOANNE HENRICO SCHVLZE

MEDICINÆ ELOQVENTIÆ ANTIQVITATVM ET
PHILOSOPHIÆ PROFESSORE PVBLICO
ORDINARIO
ACADEMIÆ CÆSAREÆ NATVRÆ CVRIOSORVM ET
REGIÆ SOCIETATIS SCIENTIARVM BERO-
LINENSIS SODALE

PRO GRADV DOCTORIS

A. d. Julii Anni MDCCXXXVIII.

PVBLICE DEFENDET

SAMVEL BENEDICTVS LVCIVS

FREYSTADIO-SILESIVS.

HALAE MAGDEBVRGICAE,
Typis IOANNIS CHRISTIANI HILLIGERI, Acad. Typogr.

PERILLVSTRI DOMINO

DOM. CASPARO LEOPOLDO

LIBERO BARONI

DE KNOBELSDORF

DYNASTÆ CLIENTELARVM KVNTZENDORF LIEBENTZIG BVCHWALD PIRNIG KALTENBRIESNITZ KLEINLOGISCH ET METSCHLAV

IN CONVENTV STATVVM PRINCIPATVS GLOGAVIENSIS CIRCVLI FREYSTADIENSIS DEPVTATO

VT ET

PERILLVSTRI DOMINO

DOMINO

ADAMO HENRICO

LIBERO BARONI

DE KOTTWITZ

HEREDITARIO CLIENTELARVM KONTOPP HOFFWELTZE LOHSSEN SCHWENDTEN &c.

NEC NON

PERILLVSTRI DOMINO

DOM. RVDOLPHO

LIBERO BARONI

DE KOTTWITZ

HEREDITARIO CLIENTELARVM BEYADEL KERN MESCHE ET POLCKE

MÆCENATIBVS ET PATRONIS SVIS SVBMISSA PIETATE COLENDIS

SPECIMEN HOC INAVGVRALE

CONSECRAT

RESPONDENS

SAMVEL BENEDICTVS LVCIVS

Q. B. F. Q. V.

DISSERTATIO INAVGVRALIS MEDICA

DE

MEDICO PHYSICO

PROOEMIVM.

SI qua lex esset, quæ in medica cathedra nihil aliud, quam febres & vlcera, agitare permitteret, verendum mihi esset ne reprehensionem incurrat hæc dissertatio, quæ partes medici boni & perfecti considerat, de morbis autem, eorumque causis & curandi methodis, nihil ex instituto pertractat. Enimuero nec HIPPOCRATI quisquam vitio dedit, quod eos libros reliquit, qui *de medico, de veteri medicina, de arte, de decenti habitu* inscribuntur; neque post illius tempora quisquam eorum reprehensus fuit, qui de optimo medico, de officio medici, de medicinæ antiquitatibus vel historia commentati sunt, aut singularia quædam argumenta huc pertinentia illustrauerunt. Spero itaque mihi quoque veniam datum iri, cui visum fuit hac commentatione inquirere in originem illius appellationis, qua ho-

 die

die medicum denotant physicum: quod in multis Europae partibus familiare esse, inde a multis saeculis, publice constat. Quumque manifestum me redditurum sperem, quod physici nomen honoratius quondam fuerit, quam si medicum simpliciter dixisses: adeoque inter medicos denotauerit eos, qui praestantiores essent & artem rationalem profiterentur, non empiricam temeritatem sequerentur; subiungendam putaui ideam optimi medici, qui dignus haberi possit, cui integra prouincia aut ciuitas curam salutis suae, suorumque ciuium & incolarum, secure permittat. Si quisquam fuerit, qui haec potius a sene & magnae auctoritatis viro fuisse scribenda existimet, ei duo haec sufficient ad me absoluendum: nimirum vbique testimoniis summorum virorum me suffulcire dicta mea: & manifestum esse haec non fuisse inculcata illis, qui iam assequuti sunt perfectionem, verum hisce, qui eo nituntur vt simillimi istis fiant, qui censentur optimi. Id vero quum omnibus incumbat, qui se salutari arti consecrauerunt: quis reprehendet etiam iuuenem medicum, si se describenda & formanda hac idea exerceat, eoque desiderium testetur proxime ad eam semet componendi & conformandi. Adspiret nostris conatibus supremus archiater, efficiatque vt omnia ex voto succedant.

§. I.

§. I.

QVum alias omnis tractationis initium, de quacunque re agatur, a nominis declaratione cum optima ratione ducitur; tum prorsus necessaria illa videtur, quando de nominis, per multorum sæculorum decursum, sæpe mutato valore differendum est. Negari autem nequit, quod tam physici quam medici nomen inter diuersas gentes, variisque temporibus, diuerso modo adhibitum fuerit. Hinc veniam nobis dandam expetimus, si aliquanto maiori industria proponamus, quæ ad hanc diuersam notionis & vsus rationem pertinent, sumto initio a *physico.* Eius autem vocabuli originem Græcam esse & a *φύσις*, natura, deriuari adiectiuam hanc formam, dubio omnino caret. Hinc, pro more omnium eiusmodi adiectiuorum, semper alicuius substantiui nominis societas necessaria est, vt plenum sensum assequamur: quæ aliquando expressa est, aliquando deficit & ex vsu communi loquendi subintelligitur. Sic in philosophorum schola, quando de causis disputant, crebro audimus iactari causam physicam, a qua seiungunt moralem: sic theologi disputant de vnione physica. Quando autem disciplina philosophica, quæ de natura tractat, physica vocatur, aut illam tractans homo denotatur physicus; nemo est qui non facile supplere nouerit in priori *doctrinam*, in hoc *philosophum.*

§. II.

Frequenti autem vsu tam huic, quam multis aliis sua origine adiectiuis accidit, vt fere substantiua fuerint facta. Est autem antiquissima inter philosophos gloria physicorum: quum historia nos doceat primos ab amore sapientiæ nomen adeptos præcipuam operam po-

suisse

ſuiſſe in natura rerum indaganda. Exponere autem Latine id nomen licet cum MATTH. MARTINIO *in lex. philolog. philoſophum rerum naturalium peritum; naturæ conſultum:* aut, niſi offendunt impropriæ voces, cum CICERONE *de nat. deor. I. c. 30.* dicemus *ſpeculatorem venatoremque naturæ.* Atque hic vtique eſt antiquiſſimus huius vocis ſignificatus, & qui omnino diutiſſime obtinuit. In eo nihil eſt, quod antiqui medici, poſtquam philoſophia & medicina disiunctæ diſciplinæ ſemel factæ fuerunt, ad ſe pertinere proprie exiſtimarent. Neque puto ſane facile dari exemplum poſſe in vllo ſcriptore antiquo, inde ab Hippocratis æuo vſque ad ſæculum ſextum Chriſtianum, quod ad medicum denotandum phyſici nomen adhibitum fuerit. Nolim mihi hic obiici CICERONEM, qui *de orator. I. c. II.* hunc in modum ſcribit: *ſi ornate loquutus eſt, ſicuti fertur & mihi videtur, phyſicus ille Democritus, materies illa fuit phyſici, ornatus vero ipſe verborum oratoris putandus eſt.* Certe enim nemo veterum inter medicos refert Democritum, ſed inter gnauiſſimos naturæ ſpeculatores & indagatores honorifico loco poſitum ab omnibus videas.

§. III.

Succeſſit tandem atque vſu inualuit alia notio phyſici, vt pro magico & ſuperſtitioſo accipiatur. Non equidem memini magiam profeſſos viros phyſicorum nomine ſe venditaſſe: ſed phyſica remedia & auxilia morborum, eademque Latino nomine naturalia appellata, quæ nulla manifeſta ratione prodeſſe poſſunt, vt amuleta, periammata, annuli, certa verba ſenſu plerumque carentia, ſatis multa laudantur a ſcriptoribus, qui ſæculo quinto & ſequentibus de medicina ſcripſerunt.

Ne-

Neque ſolum inter medicos hæc appellatio inuenitur, verum etiam apud ſatis antiquos Chriſtianæ doctrinæ magiſtros, quos ſanctos patres celebrare ſolemus, qui magna contentione talibus vti interdixerunt Chriſti nomen profeſſis. Qui ſpecimina talium medica videre cupit, adeat ex Græcis ALEXANDRVM TRALLIANVM, ex Latinis MARCELLVM, BVRDEGALENSEM, Scribonii Largi interpolatorem: nam hic tempus & chartam talibus nugis perdere non licet. Rem ſane antiquam eſſe certiſſimum eſt: quando autem nomen cœperit haud facile determinaueris. ARISTOPHANES, ſatis antiquus comicus, quippe Socratis æqualis, iam meminit annulorum iſtiuſmodi aduerſus malos dæmonas, noxiarumque beſtiarum morſus & ictus valentium *Plut. verſ. 884.* vbi interpres Græcus nos ad alios etiam comicos remittit, qui ſuo tempore momorderint Eudamum quendam, quem φιλόσοφον & φαρμακοπώλην vocat, qui iſtiuſmodi annulos vendiderit. Ipſos annulos τετελεσμένους, φαρμακίτας, itemque φυσικοὺς appellat. Quum vero nondum pateat vtrum ipſemet artifex Eudamus eos ſic appellauerit, homineſque illius temporis eo nomine illos vocauerint, an vero ſcholiaſtes verbis ſui æui eos deſignet; res in medio relinquenda eſt.

§. IV.

Si tamen coniecturæ locus permittitur, credere licet talia Romano orbi demum plenis horreis inuecta fuiſſe Neronis principatu, de quo PLINIVS *hiſt. nat. Lib. XXX. cap. I.* auctor eſt, quod enixo ſtudio in magica perquirenda abreptus fuerit. Circa idem tempus philoſophiam aliquam abſtruſam teleſticam iactitantes exſtiterunt, qui neſcio quæ arcana a Chaldæis, Iudæis, Ægy-

ptiis, quin Brachmanibus & Gymnosophistis accepta iactitabant, iisque totum orbem commouebant. Quumque miracula, aut saltem cognitis naturæ viribus superiora, peragi hisce posse promitteretur; atque Christiani nominis hostes, tam Iudæi quam gentiles, præstigiatoribus asserentibus crederent, aut credi vellent, vera miracula a Christo seruatore & eius apostolis peracta iisdem suis artibus fuisse perpetrata: non mirum videri debet eodem tempore, quo Christiana religio propagari cœpit, rumusculos de hac arcana arte spargi cœpisse; eosdemque plures fautores inuenisse, quo maiora per Christianismi incrementum detrimenta hostibus Christiani nominis afferebantur. Possemus huius assertionis amplissimas comprobationes hic dare, si institutum nostrum illud postularet. Nemo autem talia desiderabit, qui scripta PHILOSTRATI aut EVNAPII, vel LVCIANI, legerit, illorumque temporum philosophos inde cognouerit: deinde vero patrum, qui religionem nostram defendunt, opera inspexerit.

§. V.

Successerunt illa tempora Romani imperii, quo & ritus paganorum superstitiosi omnes abolebantur, & per barbarorum vndiquaque irruentium potentiam, cum imperio & publica tranquillitate, omnes fere liberales artes supprimebantur. Muhammedis asseclæ orientem sibi subiiciebant, per occidentem Longobardi, Vandali pluresque grassabantur, atque pauculi in claustris monachorum ad bonas artes fouendas, pauculosque libros conseruandos, industriam apud nos conferebant: cum interea primi Saracenorum principes eximio studio in litteras ferrentur, præque ceteris philosophiam, medicinam

cinam & mathematicas artes excitarent. Ab his quasi nouum initium cepit, quicquid in occidente effloruit scientiarum, & præcipue medicina, quam ex Arabicis fontibus haustam Italiæ primum intulit Constantinus Africanus, qui circa exitum Sæculi XI. in Cassinensi monasterio medica quædam ex Arabicis, suppresso quidem eorum nomine, emisit; cuius causa furti a multis insequutis acriter accusatus fuit. Duodecimo sæculo Stephanus quidam, qui se philosophiæ discipulum vocat, de medicina mereri volebat integre verso ALI ABBASII, quem vulgo Haly Abbatem vocant, opere, quod mutilatum pro suo ediderat Constantinus: ex quo colligendum existimo iam tunc præclaros medicos honestius putasse a philosophia denominari. Primum autem effulsit lux medicinæ in regno Neapolitano, operam omnem maximumque studium conferente Friderico II. rege Neapoleos & deinde Imperatore Romano, principe qui non solum bonis litteris omnibus fauebat, verum etiam ipsemet optime illis imbutus erat. Illo itaque tempore etiam res medica optime constitui cœpit: de quo publice testantur, quæ prostant, leges & constitutiones huius imperatoris, quibus medicinam, eamque professos, in optimum ordinem cogit, pulchreque omnia constituit. Ex illis cognoscas præstantissimos medicos, quique legum latarum custodes esse deberent, vocari magistros in physica. Quid sibi velit titulus hic apud antiquiores insolens, cognoscitur ex illo elogio quo CHRISTOPH. de HONESTIS laudat NICOLAVM SALERNITANVM, quod fuerit *medicus diu exercitatus in practia & in naturali ingenio:* ex quo loco illud puto manifeste cognosci medicum physici nomine in-

 signi-

ſigniri, qui non empiricorum more, per experimenta ad artem progreſſus eſt, ſed illis diſciplinis theoreticis imbutus eſt, quæ faciunt vt ars ſit rationalis. Confer. ſi placet, HERM. CONRINGII *de antiquit. Academic. diſſert. III.*

§. VI.

Nondum tempus eſt indagandi, cur medici nomen tunc minus placuerit, quod deinde commodius vtique fiet. Nunc tantum addo, quod ab eo tempore nomen phyſici ita adhibitum fuerit vt deſignaret medicum eruditum, in publicis ſcholis per conſueta examina approbatum & honoribus exornatum. Multa exempla larga manu ſuppeditat CAR. du FRESNE *in gloſſar. med. & inſim. Latinit.* voce *Phyſicus*; quæ ibi videnda permitto. Addo ex Cl. ICti HENR. LAMPII *diſſert. de honore, priuilegiis & iurib. ſingul. medicorum*, §. *VIII.* quod Sigiſmundus imperator *in reform. Baſil. part. II. tit. XI.* de medicis loquens, eos vernaculo ſermone modo Meiſter Aertzte, modo die hohen Meiſter in phyſica, appellauerit: idemque iuſſerit in quauis ciuitate imperii vnum huius generis phyſicum, einen Meiſter-Artzt, conſtitui: ex quo non male colligitur hinc fluxiſſe appellationem, quæ hodieque obtinet, vt medicos, qui publico ſtipendio aluntur, phyſicos vrbis aut prouinciæ appellemus. Eidem Cel. LAMPIO debemus indicium bullæ Pontificis Gregorii IX, qua A. 1231. academiæ Pariſienſis priuilegia confirmat, vbi phyſicis Artiſtæ iuncti ſunt. Veroque ſimile eſt, quod illuſtri LEIBNITIO & aliis doctis viris pridem placuit, nomen Germanicum Artzt ex illo artiſta factum fuiſſe. Scilicet omni modo ſtudebant medici eruditi, vt ſe a profana turba hominnm a medicina nomen

men iniustissime trahentium, & artium nobilissimam contemtui subiicientium, disiungerent.

§. VII.

Sed nunc tempestiuum erit de medici nomine dispicere, vt cognoscamus quam late illud vsu vulgari patuerit. Scilicet tam apud Græcos, quam Romanos, a longissimo tempore medicinam faciebant liberi homines & serui: prorsusque id nomen ad homines vilissima agitantes, vt reunctores, barbarumque tonsores demittebatur, quin mulieres medicæ vocabantur obstetrices, comtrices, & ignobiliora etiam ministeria obeuntes. Effecit hoc opprobrium vt fere puderet honestos viros nominis, quod tam multis ex contaminatissima plebis fæce commune esset: vnde apud principes effecerunt vt archiatrorum & Comitum archiatrorum honorifica appellatione illi exornarentur, qui bonis litteris imbuti honestiorisque ordinis essent. Sed quum omnino iam prostrato imperio Romano nec bonis litteris locus, nec honos, relinqueretur, omniaque turbata essent: medicinam inuolauerunt longe plures, quam antea, & qui olim in gymnasiis vel reunctores fuerant, vel illis seruiuerant, præter ceteros id sibi licere arbitrabantur. Nam quum imperatorum edictis illud institutum athleticum tolleretur, & ecclesiæ antistites in eos, qui pertinaciores erant, seueram censuram exercerent: postea etiam seruorum pristina conditio mutaretur: factum est vt quisque eorum, qui antea sub dominorum nutu viuebant & nutriebantur, nunc libere vagaretur, victumque si non arte, tamen mendacio & iactitata peritia, sibi comparare vellet, medicinamque professorum immanis multitudo ita per omnes gentes grassaretur,

 tur,

tur, vt vix erucarum & bruchorum, hortos & agros æstate depascentium, infelix copia comparari cum illis posset.

§. VIII.

Cogitandum itaque fuit a rectoribus populorum, tam suæ quam subiectæ multitudinis saluti studentibus, quo pacto obuiam iretur quotidianis stragibus, quas edunt imperiti medici; idque impetrare cupiebant excitando nobilia ingenia ad doctrinæ, per quam ad sapientum pristini æui monumenta aditus paratur, diligentiorem cultum. Vt vero & honores ac immunitates illos sic excultos ornarent & in aliis diligentiam accenderent; simul vero vt populus nosceret quibus suam salutem tutius crederet; illis honorificum nomen, quo a vulgaribus, medicinæ exercitium sibi arripientibus, homuncionibus distinguerentur, adiunctum est. Denotat itaque physicus noua hac notione virum doctum, qui se sanitati hominum rectis consiliis tuendæ, amissæ autem restituendæ idoneum reddidit longo studio cognoscendis causis, quæ secundam valetudinem faciunt & conseruant, quæque aduersam inducunt & continent, impenso, viresque remediorum omnis generis naturales recte perscrutatus est, adhibendique modos a peritis multumque expertis magistris accepit. Quibus addendum est, quod operam suam non nisi morbo aliquo interno, cuius causa in occulto est, proprie addicat: chirurgicos autem casus, vbi causa plerumque in oculos incurrit, sub sua directione tractandos chirurgis permittat: itemque, quod medicamentorum confectionem & præparationem pharmacopœo permittat, qui, cum officina sua & administris eius, inspectioni physici per antiquas & nouas leges commendatus est.

§. IX.

§. IX.

Apparet ex dictis in quo conueniat nostri æui physicus cum prisco medico, & in quo diuersus inueniatur. Scilicet prisci etiam, quotquot eorum rationales erant, requirebant cognitionem proximarum causarum naturalium, ad conseruationem vel destructionem bonæ valetudinis facientium, & ad reddendam eandem valentium. Sed vetusti illi medici etiam chirurgicam partem sibi vindicabant, eandemque per se exercebant: &, quisquis eorum volebat medicamenta sibi parare, nulla re, nullaue lege, quæ vllibi indicata sit, prohibebantur. Quod nostri sæculi moribus, inde ab illo initio quo physici medici cœperunt, aliter comparatum est. Nam prospiciendum erat vt tanta multitudo medicinam profitentium in ordinem ita cogeretur, vt pluribus, vnde victum pararent, suppeteret. Quumque primæ academiæ ad clericorum ordinem adiungerentur: his autem non conuenire iudicaretur, vt sanguine humano manus cruentarent: videtur etiam hæc ratio valuisse ad chirurgiæ exercitium a medico physico adimendum: saltem prætextui suffecit, cur ita res constitueretur, cuius aliæ insuper causæ plures esse potuerunt.

§. X.

Vidimus in quo diuersus sit physicus medicus nostri sæculi, & aliquot prægressorum, a medico vetusto. Æquum nunc fuerit vt consideremus in quo distet a physico prisco. Is vniuersum hoc contemplabatur, suæque speculationis & disputationis obiectum faciebat. Quærebat de deo, quem fere animam mundi existimabat, de cælo, de stellis tam fixis quam inerrantibus, de

diis

diis & dæmonibus, qui hominem & animalia finxerint, de materia ex qua omnia facta sint, de diuersa temperie elementorum, quæ per omnia, quæ producta, ac vel animata vel inanimata sunt, ita regnant, vt, speculatio hæc fere absoluat omnem, quam nobis de his tradiderunt, doctrinam. Talem vetustos physicos occupasse curam, vt vniuersam, quam late patet, rerum naturam indagarent & venarentur, non coniectura dicimus, sed ex ipsis, quæ ad nostra tempora peruenerunt, monumentis cognoscimus. Supersunt autem OCELLI LVCANI scriptum *de vniuerso* & TIMAEI LOCRI *de anima mundi;* quod aliquanto amplius deductum & enarratum PLATONIS etiam studio legimus. Eorum vero, quæ tempora nobis eripuerunt, non dissimilem fuisse faciem, satis colligimus ex illis fragmentis, quæ nobis haud vani, sed diligentissimi homines conseruauerunt. Ergo isti antiqui suæ professionis tam amplos posuerunt limites, vt ipsi fines non potuerint indicare & assequi: physicus medicus hominem solum ad se pertinere existimat, ex ceteris autem ea tantum quærit, quæ hominis vitam & sanitatem vllo modo afficiunt, neque tamen amplius, quam quantum afficiunt. Est itaque verus *περὶ ἄνθρωπον φιλόσοφος*, quales Indorum medicos quondam laudauit STRABO *Geogr. libr. XV.*

§. XI.

Atque hos fines primum inter philosophos & medicos posuit magnus HIPPOCRATES, in insula Co genitus, vir arte & facundia insignis, qui primus a philosophia medicinam separauit. Is vbi mature considerauerat quæcunque physici ad suum vsque æuum de medicina & hominis natura scripsissent, non magis ea ad medi-

medicum, quam ad pictorem pertinere profitebatur, nihilque in medica ſchola quærendum de natura ſciſcebat, quam quod ad hominis naturam pertineret, eamque afficeret. Quumque de eo artifex, hominem continuo tractans, vnice optimeque iudicare poſſit: indignum rebatur ſi quis ad medicinam inſtituendus hanc ſcientiam a ſophiſta, qui non poſſit hæc callere, vellet repetere. Quin tanta erat viri ingenuitas, vt in principio libri *de natura hominis*, qui ſine vllo dubio genuinus ipſius fœtus eſt, aperte profiteatur, eum, qui de natura humana ſupra, quam ad medicam facultatem pertinet, differentes audire cupiat, nihil hic, quod ſuo deſiderio accommodatum ſit, eſſe inuenturum. Se enim nihil eſſe de elementis diſputaturum, eorumque craſi diuerſa, ſed talia philoſophis velle permittere, quantum libeat diſputanda. Ita vero a phyſiologia philoſophica disiungens medicam, non voluit diſſuadere medico curam & indagationem effectuum, quos calor, frigus, humidum, ſiccumue in corpus humanum edant. Apertiſſime iniuriam optimo ſeni faceret, qui id ipſi imputare vellet; quum ſatis ſuperque teſtatum ſit, quantum his tribuerit, per varios in aphoriſmorum collectione exhibitos textus, quibus morbi temporum anni frequentiores, itemque a ventis excitati, enarrantur: totusque liber *de aere, locis & aquis*, certe aureus, abunde comprobet, quantum Hippocrates cauſis naturalibus in corpus humanum neceſſario agentibus, tribuerit.

§. XII.

Non eſt huius loci multa dicere de medicorum, qui poſt Hippocratem venerunt, ſenſu & perſuaſione de illa vtilitate, quam cauſarum naturalium inquiſitio af-

C fert.

fert. Notum est aliquos, qui empirici dicti sunt, abiecisse omnem hanc causarum, tam in statu sano, quam morboso, indagationem: alios autem Hippocrati, alios Epicuri placitis adhæsisse, nec vno modo circa causarum naturalium perscrutationem versatos esse. De GALENO, erudito profecto medico, certum est, quod Hippocraticam rationem indagandi naturales causas sequutus fuerit, scilicet vt non a priori, vt loqui in scholis solemus, ex assumtis certis principiis, in causas inquiramus, sed analytica methodo progrediamur, obseruatisque iis, quæ fiunt, per gradus ad causæ inuentionem enitamur. Nullibi clarius de hac re suam expromit sententiam, quam *de crisibus lib. III.* vbi distinctionem inter medicum & physicum, qui ad vltimas causas enititur, clare attingit, suadetque vt illi, qui crisium causas non omnino claras se intueri cognoscunt, id saltem caueant, ne obseruare, quod fit, negligant, aut rem totam in dubium reuocare audeant. Et quamquam idem, vbi aduersus empiricos & methodicos sui sæculi disputat, satis sæpe contendit medicum agendi rationes demonstratiuo ordine debere proponere, & in numerato habere: easdem tamen nec alias intelligit, quam magister Hippocrates, scilicet per obseruationem eorum, quod in corpore vnum quodque præstat, collectas, minime autem ex vllius a priori oracula pandentis philosophi placitis petitas.

§. XIII.

Atque intra hæc substitit medicorum antiquissimorum, qui se ob causarum naturalium requisitionem rationales vocauerunt, professio: nisi forte longius progressos Arabicæ scholæ magistros fatendum fuerit, quippe

pe qui miras ſubtilitates de cuiuſuis viſceris, cuiuſuis eſculenti, potulenti, medicamentoſiue qualitatibus, earumque gradibus & graduum gradibus, commenti ſunt, indeque a priori demonſtrationes facere & curationes præſcribere anniſi fuerunt: in quo genere præter ceteros excellere voluit IACOBVS ALKINDVS, quem ob hæc cuiusuis araneæ fila ſuperantem λεπτολογίαν ſublimiſſimis ingeniis annumerauit Hieronymus Cardanus, vir vltra id, quod vitæ conducit, & fructum humano generi affert, ſapiendi cupidus: quem paucos ſuo tempore aſſeclas inueniſſe, hodieque deſertum eſſe, nemini mirum videbitur, qui penitius illum inſpexerit.

§. XIV.

Hactenus exſpatiari in ſuperiorum temporum hiſtoria viſum fuit: nunc omnem operam eo conferemus, vt medici phyſici, id eſt eius, quem ſummorum imperantium per omnem Chriſtianum orbem leges & ſtatuta in ſuis ſcholis, vt loquimur, priuilegiatis formandum & honoribus exornandum præſcribunt, vrbibusque & prouinciis, tamquam ciuium ſalutis cuſtodem dandum præcipiunt, iuſtam ideam formemus, omnesque eius partes conſideremus. Eſt autem, ſi breui oratione finiendus eſt, perſona honorata, publicum teſtimonium ab iis, quorum fidei tantam rem commiſerunt ſummi imperantes, conſequuta, quod per omnes artis ſalutaris partes ita ſe exercuerit, vt ipſi vita & ſanitas hominum conſeruanda & recuperanda tuto permitti poſſit; quæque magiſtratui, in rebus ad vitam & ſanitatem pertinentibus, ſententiam eius requirenti certum reſpondere poſſit, quod ſequatur, & pro eo in cauſis, quæ ſæpe

 ſum-

ſummi momenti ſunt, decidendis ſtatuat, quod ad controuerſias finiendas ſit iuſtiſſimum.

§. XV.

Quando perſonam honoratam dicimus, proxime reſpicimus ad illos honores, quos, tribuente & per brabeutam legitime conſtitutum conferente ordine ſeu collegio priuilegiato, accipiunt illi, qui per examina ſemel iterumque inſtituta, editaque eruditionis ſpecimina accipiunt legitime promoti, & nomen ac dignitatem doctoris medicinæ conſequuti ſunt: quibus ſolis per leges licet artis opera exercere, & requirenti iudici reſpondere. Atque hæc collatio honorum & priuilegiorum facit medicum phyſicum, non autem vocatio ad id munus in quadam vrbe aut prouincia obeundum; quæ non efficit amplius, quam vt ſit phyſicus illius vrbis aut prouinciæ, a qua ſalario accepto obligatur vt ſe, poſthabitis aliunde oblatis aut ſperandis emolumentis, præſentem ſemper ac promtum cuiuis opera eius indigenti præſtet. Sunt ciuitates, vbi omnes, qui collegio medico adſcripti ſunt, ſatis ſæpe numeroſo, vtuntur ex æquo phyſici nomine: alibi videas inter complures medicos vnum tantum, qui ſalario fruitur, phyſici nomine gaudere: quod tamen non efficit, vt ceteri inferiores ſint, quoad priuilegia ordini competentia: quamquam ille vnus ſollennibus litteris vocatus, ad labores pro vrbe vel prouincia ſuſcipiendos, & quando a magiſtratu ſententia requiritur, ad reſpondendum, omni poſthabito alio emolumento, vel inuidia aut metuendo odio, obligatus eſt, quum ceteris non ita obligatis facilior ſit excuſatio, quando ſubterfugere aliquam moleſtiam, aliquodue probabile periculum velint.

§. XVI.

§. XVI.

Isti vero medico physico, qui a ciuitate vel prouincia conductus est, satis graue incumbit onus, cui cum laude sustinendo non paruæ vires, nec exigua industria debent suppetere. Præter enim commune officium cuiusuis medici, vt suam opem implorantium saluti omnibus viribus succurrat & prospiciat, ipsi incumbit inuigilare morbis gliscentibus pestilentialibus, aliisque malignis & contagione aliqua facile ad plures serpentibus, vt mature magistratum moneat, isque prouideat auertendo, quantum fieri potest, aut minuendo periculo. Porro ipsi demandatum est vt ex ipsa auctoritate sui muneris, adhibito, quoties opus est & leges requirunt, magistratus subsidio, bene obseruet quid agant chirurgi & pharmacopolæ, quam recte officio fungantur obstetrices, quid moliantur qui se rei medicæ ingerunt, vel ægrotis curationem promittendo, vel operationes instituendo, vel medicinas nescio quantarum virium ebuccinantes aut clanculum disseminantes: de quibus omnibus, si quid obseruent, quod rei publicæ periculum minetur, aut legibus bonis contrarium sit, ad magistratum, aut, vt regiæ constitutiones in terris hisce postulant & præscribunt, ad collegium medicum supremum referre debent, vt legibus sua auctoritas, bono ordini suæ rationes, ciuium saluti sua integritas & securitas constent. Sed de his singulatim plura hic adiicere non licet, quoniam in bene constitutis vrbibus & prouinciis hæ leges publicis edictis propositis ad omnium notitiam perductæ sunt.

§. XVII.

Insuper accedit graue munus, multamque peritiam

& circumspectionem postulans, vt, quoties magistratu postulante requiritur ad sententiam fundamentis artis medicæ congruentem expromendam, virum se præstet, & neque exaggerando paruam læsionem, neque magnæ grauitatem dissimulando aut præteruidendo, efficiat, vt ille secus, quam res postulabat, decernat. Id quum in prima renunciatione de vulneratorum statu maxime sit attendendum, tum vero frequentissimum est requiri, si quando homines aut ex vulnere accepto moriuntur, aut ita decedunt, vt magna sit & iusta suspicio de veneno siue malitiose dato, siue per aliquem errorem accepto. Quam multum hic situm sit in accurata descriptione vulneris, læsarumque partium iusta denominatione; & vbi de veneno quæritur, in eiusdem vera ostensione, atque ab eo ortarum læsionum fideli descriptione, quotidianis in foro exemplis cognoscitur. Vbi enim qui talibus accurate inspiciendis & examinandis præfuerunt, non adhibuerunt iustam industriam, difficile redditur iudicium istis, qui de periculo accurate æstimando, euentusque vera causa determinanda, consuluntur: vnde sæpe fit, vt mancam aut manifeste ineptam istiusmodi renunciationem notare, atque propter illam suspendere iudicium cogantur. Facile cogitari potest, quam hoc non sit honorificum illi, a quo profecta fuit illa relatio: & quod iudex in re dubia non possit non admodum hærere, & non numquum crimina magni momenti, quoniam non satis liquida suppetit probatio, minus, quam mereri eorum grauitas videbatur, punita dimittere cogatur. Aliquibus magno constitit accusauisse morbos pestilentes, quorum causa frustra fuere constituta, quæ in vero eiusmodi malo necessitas requirit:

quum

quum hic euentus mox docuerit, frustraneum fuisse metum, aut non tantum fuisse malum, cuius causa opus fuisset commercium cum vicinis tollere, & totam regionem metu perturbare.

§. XVIII.

Sed non hæc sola sunt, in quibus physico prouidendum est, ne quid res publica detrimenti capiat, quando non satis curat recte agi in omnibus, quæ constituta sunt vt singulis indigentibus medicinæ præsidio succuratur. Enarranda sunt plura, quæ ab ipso desiderantur. Debet, vbi morbus occurrit, qui heroicis curationum generibus indiget, ferrumque & ignem requirit, chirurgum ad operationem vocatum dirigere, debet locum signare vbi incidendum sit, & sectionis ipsius modum, longitudinem, profunditatem indicare & præscribere. Propterea aduocatur, vt, si quid insperatum aut dubium emergat, possit consiliis ipsum moderari, & temerarios ausus inhibere: impedire etiam ne ad extrema præsidia perueniatur, vbi mitioribus res perfici potest, & ne exstirpetur, quod conseruari & in integrum restitui possit. Ab eodem requiritur vt merces circumforaneorum, quos a nundinis prohibere haud semper licet, examinet & prouideat, ne quid noxium aut ancipiti periculo necessario subiectum credulæ plebi obtrudant: & si quis ab eorum vsu læsus sit, indicare quid noxium effectum ediderit, sitque medicamento malo cum iusta ratione tribuendus ille, an imperitæ applicationi, aut alicui accidentali causæ. Taceo plura grauissimi momenti, vt sunt sane non infrequentia & nostra memoria facta; vt vina mangonii detestabilis per lithargyrium suspecta explorare, & cum certitudine osten-

stendere possit: vt homines morbum simulantes detegat & dissimulantes aut ipsos nescientes, se autem diuinitus agitari siue credentes siue fingentes, deprehendat; vt scaturigines nouas aquarum, quæ soteriæ sperantur & prædicantur, ad iustum examen reuocare norit, ne vel aliquid publico profuturum negligatur, vel vana spe inflentur homines, & pro salute morbum, aut, quod fere leuissimum, spei frustrationem reportent; tandem etiam vt quoties insolitum quid sese offert, quod pro ostento arripitur, causam veram possit indagare, neque errare ciuitatem patiatur.

§. XIX.

Forte nemo erit, qui dubitare audeat hæc talia a medico physico quouis, sed inprimis ab illo, qui ad vrbis aut prouinciæ salutem custodiendam vocatus & constitutus est, requiri & exspectari. Facile etiam apparet esse horum aliqua, de quibus stante quasi pede respondere & consulere debeat, quum res moram non patiatur, planeque postulet vt ex arena capiatur consilium. Ex quo vnusquisque intelligit, quam graue sit munus physici, quamque multa in eo requirenda sint, qui isti sit admouendus: neque minus patere debet quantum caussæ sit illis, qui cupiunt titulum medici physici ita gerere, ne ordini dedecus afferant, elaborare, vt per omnes doctrinæ medicæ partes non festinanter currant, aut eas, velut canis e Nilo bibens degustent & aufugiant: sed quamdiu in academiis, tamquam bonarum artium locupleti mercatu, versatur, omni & plane enixo studio elaboret ne quicquam eorum, quibus opus futurum est, negligat; illas autem egressus caueat, ne in se quadret quod grauissime quondam questus est celeberrimus Lipsiensium medi-

medicus D. D. BOHNIVS *de offic. med. dupl. p. 7. Est vituperanda practicorum plerorumque desidia dicam an arrogantia, qui vix doctores sub & obreptitie proclamati & academiam exeuntes, cum hac studia omnimode deserunt, nec, nisi in casibus difficilioribus forsan, si diis placet, auctores euoluunt, sibi sufficere rati aduersaria nonnulla lacera & inarticulata, aure & calamo satis fugitiuo ex ore cuiusdam doctoris excepta, aut nullo hoc viso vel audito, a commilitone descripta, vtraque valde cruda.*

§. XX.

Sequitur vt visis a medico physico requirendis, nunc consideremus quæ nam sint illa, in quibus se versare a primo initio, in quibus desudare iam aliquantum prouectus, & a quibus non deficere senex & diu in officio constitutus debeat, vt omnibus muneris & nominis sui partibus satisfacere possit. Supponimus merito bonis litteris satis imbutum ad sacra Hygeæ tractanda accedere, & philosophiæ initiatum esse. Prima nunc esse cura debet vt ad naturæ vniuersæ adyta introducatur per physicæ disciplinæ magistros, tam illos, qui per experimenta sensus excitant & edocent, quam qui seuerius per præcepta & theoremata erudiunt, sicque vim experimentorum, indeque capiendum fructum, explicant. Quum latissime hæc disciplina pateat, istas præcipue partes studio maiori excolat, quæ de aere, aqua, deque calore & frigore agunt: quum hæc tam corpus nostrum omni tempore attingant & subeant, quam illa, quibus ad sustentationem eius quotidie opus habemus, diuerso modo alterare & mutare soleant. Et cum philosophi talium optime constitutorum proprietates fere tradant, iuuabit iam tunc inspicere medicos, qui corruptorum etiam & vitio laborantium talium rationes ha-

bent. Nescio an quisquam copiosius, & in illa tamen copia magis perspicue hæc complexus sit illustri quondam & meritissimo LANCISIO, cuius liber *de noxiis paludum effluuiis* tironi, physices principiis imbuto, non obscurus esse potest, & a sene etiam cum magno fructu identidem euoluetur. Sed illam partem specialissimam, quæ agit de fontibus mineralibus, tam calidis quam frigidis, quos soterios appellare solemus, accipere debet a medicis: quos inter nemo copiosius & solidius de hac parte egit illustri HOFFMANNO, a quo non solum illa, quæ ad naturam eorum pertinent, & ad explorandi ingredientia & contenta eorum modos multiplices, accipiet, verum etiam vtendi illis optimos modos & cautelas, ex multiplici ad ipsos fontes vsu & experientia comparatas.

§. XXI.

His satis excultus a macrocosmo ad hominem, microcosmum, tamquam medici physici obiectum, transeat duce anatomico, quo magistro ita sedulo omnia vel minima consideret, vt nullus sit in corpore tam abditus recessus, per quem non studiose reptauerit. Huius exercitii, diu longeque continuandi, præclarissimum fructum præter ceteros eximio studio commendauit medicorum nostri æui clarissimum illud sidus illustris FRID. HOFFMANNVS, patronus & promotor meus perpetua obseruantia colendus, *medic. systematic. tom. I. p. II. §. 15.* his verbis: *nemo exquisitam veræ theoriæ medicæ cognitionem sibi vendicare potest, nisi corporis humani, ratione structuræ, exactam & intimam habeat notitiam.* Cumque plura de hoc disseruisset, deinde non grauatur docere quidnam potissimum ex hac disciplina medicum iuuet: *quia medicus externis*

ternis partium vitiis ſæpius manum adhibere debet, vtique neceſſe eſt, vt, ſi id cum ratione peragere velit; omnium partium, præſertim neruorum, vaſorum, muſculorum, tendinum ſitus, connexionem, vſum atque conſenſum, tamquam vngues ſuos, pernoſcat.

§. XXII.

Cur ante anatomicæ diſciplinæ tractationem phyſicæ doctrinæ operam nauare iuuet, idem celeberrimus HOFFMANNVS rationem ſapienter reddit *c. l. pag.* 14. *ſch. exquiſitior rerum naturæ cognitio eſt quoque clauis anatomiæ, vtpote phyſicæ ſcientiæ adminiculo ea, quæ ſenſu cognoſcuntur in corpore abdita, explicantur & vſus fabricæ partium corporis inueſtigatur recteque recluditur.* Ex quo apparet phyſiologiam medicam, id eſt corporis humani philoſophiam, ab his principiis repetendam eſſe: & ex iisdem deduci debere quicquid in doctrina de corpore integro & ſano conſeruando, quæ hygieine dicitur, debet præcipi: præſertim ſi ita intelligatur phyſicam niti debere experimentis, quæ inter alia etiam ex chemica doctrina repetuntur, quæ rerum, quibus ad corporis conſeruationem perpetuo vtimur, principia oſtendunt. Atque his mature ſe tradere debet, qui cupit medicus phyſicus euadere: ita tamen vt medicinarum, quæ ſimplices vocantur, notitiam, quippe breui tempore, ob multitudinem ſuam, non facile comparandam, mature incipiat quærere, atque principia ſingularum accurate indagare. Amplus eſt hic campus, quem emenſurus a multis, qui hiſtoriam naturalem ſpecialius tradunt, ſuppetias quærere debet, atque tam botanicæ rei auctores conſulere, quam Zoologos & rerum ſubterranearum ſcriptores patienter euoluere. Et vt omnia oculis ſuis vſurpare, manibusque contrectare poſſit, iuuabit amicitiam quærere tam

pharmacopolarum, quam mercatorum a quibus ista merx diuenditur, vt ad inspiciendam illam suppellectilem per otium admittatur. Ita fiet vt non facile falli possit ab iis, qui improbam mercem obtrudunt, &, vt loqui solemus, quid pro quo substituunt.

§. XXIII.

Quoniam hæc pars late patet, & subinde bona fide erratur, non vmquam potest nimia esse, quæ veris genuinarum mercium characteribus noscendis impenditur cura. Multis certe locis pro cyclamino in theculis officinarum reconduntur radices heliotropii tuberosi, ex quibus ad vnguentum, quod vocant de arthanita, acceptis non potest consequi quod exspectatur. Pro cicuta vera, non vbique certe obuia, videas assumi sæpe quod cicutæ simile est, sed viribus impar, plantæ genus. Pro elleboro aconitum, alibi astrantiam nigram, rursusque alibi damasonii radices fuisse substitutas multi conqueruntur. Quorum fere errorum fons est & origo immensa homonymorum nominum in vernaculo sermone copia, quibus efficitur vt rhizotomi nostrates, mercenarium & indoctum genus hominum, adferat quæ isto nomine vernaculo insigniri audiuit: quos rectiora edocere & corrigere debet medicus physicus, botanicæ ad certiora fundamenta reuocatæ probe gnarus, dum essentiales characteres ex florendi & fructificandi ratione petunt, minime autem fidunt ambiguis istis descriptionibus, quæ a magnitudine, foliorum figura, aliisque accidentalibus petuntur.

§. XXIV.

Dum huic materiæ studio incumbit, non debet circumscribere industriam suam ficto quodam selectus a se in

praxi

praxi sua olim habendi amore & desiderio. Meminerit, sibi olim incumbere, vt non solum sciat quid ipse facere velit, sed vt iudicare de aliorum etiam, alia edoctorum aliaque sequentium, factis debeat; quod euitare non possit vt in consultationem cum aliis veniat, quos cogere non potest vt eadem, quæ ipse, vnice probent. Cogitet fieri posse vt sibi pharmacopolii inspectio & visitatio committatur, & quod eiusmodi officina sit publica, plurium vsibus accommodata, vbi non reformandi ius habet, sed officium inquirendi quam recte omnia ad normam illam, quæ ab antiquo præscripta est, peragantur. Quin singulari & præcipua quodam studio debet nosse omnia venena, quibus numquam, si honestus est, vsurum se ipsum certo nouit. Nam ob casus subitos, quibus breuis & fugax occasio est seruandi eos, qui acceperunt talia, nosse ante omnia in viuis & ad huc spirantibus debet ad quam classem venenorum pertineat id, quod assumtum est, vt cito adferantur idonea præsidia. In demortuis autem tanto certius deprehendet & indicabit mortis celeris & violentæ causam, eamque omnibus comprobabit, si symptomatum ab ea excitatorum recensio prægressorum medicorum obseruationibus pridem factis bene conueniat.

§. XXV.

Quando his omnibus bene præparatus est, ad pathologiam, ex vera morborum historia concinnatam, accedere debet, eique non breue tempus tribuere; quum ab hac cognitione causarum morbificarum curandi veræ rationes pendeant, inque hac bene versatus is demum sit, qui medicinæ rationalis verum decus aduersus empiricam plebem tueri valet. Neque exigua industria

opus est, vt signa, quibus morbi dignoscuntur, & praecipue illa, quibus haec vel illa causa morbi certo cognoscitur, vel cum probabilitate coniicitur, plene innotescant. Saepissime enim id accidit vt imperiti signorum non recte cognitum morbum male tractent, aegrotantemque pessundent, quos omnium pulcherrime & efficacissime coarguit medicus physicus, si, errore eorum ostenso, ab ipso rationalis curationis bono effectu comprobetur. Nolo multis adsertum meum confirmare, sed pro me allegare iuuat illustris HOFFMANNI grauissimum testimonium ex *med. systemat. tom. III. pag. 29. vtique maxime necessarium est scire & attendere specialiores characteristicas morborum notas. Si quid enim est, quod reddit medicum fama celebrem & quasi ἰσόθεον, profecto est illa doctrina, qua ipse instructus ad firmum & indubitatum de genuina indole ac certo euentu morbi proferendi iudicium redditur longe capacissimus. Contra vero nihil perinde existimationi medicorum detrahit, quam si hac in parte turpiter impingant, & fallacem in primis circa morbi cuiusdam processum atque exitum interponant sententiam: quandoquidem si de iis, quorum veritatem dies futurus commonstrare debet, alienum quis fouet conceptum, error ipsius facile fit euidens ac manifestus.*

§. XXVI.

Per tot quasi praeexercitamenta praeparatus fit tandem idoneus clinicae praxi addiscendae, quae sub manuductione periti magistri non erit difficillima. Nam vere ille, qui morbum recte nouit, eiusque causam peruidit, quid agendnm sit facile inuenit, & ex triplici praesidiorum fonte, diaetetico, pharmaceutico & chirurgico abunde multa accipere potest, quae indicationibus exsequendis sint idonea. Illud tantum a perito & exercitato

citato accepisse oportet, quænam sint iusta agendi & mouendi, quæue quiescendi tempora: quæque remedia, quo ordine, quaue dosi offerre deceat: quod quum ex libris non nisi tarde, & multo tamen hallucinandi periculo, addiscatur; felix omnino erit dicendus, cui contigerit sæpe multumque attendere ad ea, quæ iam exercitati faciunt, notareque euentus, qui inde consequuntur. Superest tamen illi, qui omnes partes medici physici explere cupit, & locum physici ciuitatis cum laude obtinere, vt præter clinicæ praxeos plenam peritiam, in chirurgica etiam exercitatus sit, & in re obstetricia tantum sciat, vt in casibus grauioribus efficaci auxilio & consilio possit succurrere. Sunt quidem nostro æuo, qui adeo ipsas operationes manuales, tam chirurgicas quam obstetricias, a medico postulant: quoniam clari viri vtrisque per se exercendis famam magnam consequuti sunt. Quorum quidem gloriæ applaudo, peritiamque laudibus prosequor: sed ita tamen mentem induco meam, consultius esse medico physico si rarius eo deueniat, aut quando adsunt idonei, quos dirigat & consilio iuuet, prorsus abstineat. Quod si vero locus & tempus postulet, vt manum ipsemet admoueat, melius puto a moribus patrum recedere, quam ægrotum periclitantem sine ope relinquere.

§. XXVII.

Apparet ex dictis quam minime leue sit & adspernabile, quod a physico medico quouis requiritur, in eo autem, qui se patitur ad munus physici ciuitatis aut prouinciæ adstringi, plane magno onere grauatum, quum ceteris fere liceat in grauiori casu desistere & excusatione aliqua vti: hic autem nihil subterfugere possit, quantumuis

tumuis sit difficile & periculo obseptum. In talibus quidem vir honestus facile se sustentat conscientia studii, quod res postulauit, sedulo nauati, cetera autem deo commendat. Vt autem hunc propitium & omnium, quæ conari debet, adiutorem habeat, vera in deum pietate, piisque precibus impetrare studet. Pulcherrima sunt quæ in hanc rem scripsit medicus & theologus insignis CASPAR BARTHOLINVS *in consil. de studio medico*, ex quo non possum, quin paucula transscribam: *omnis*, inquit, *creatura ingemiscit, refractaria homini, quando huius vanitati subiecta esse cogitur, ideoque liberari exoptat, neque homini seruire. Quod si ita est, vt reuera ita esse spiritus dei inculcauit, qua felicitate inuitis canibus aliquis venabitur? qua felicitate impius studium aliquod vel meditando tractabit, vel operando exercebit? Videntur sibi quidam sine pietatis studio medicinam, more ethnicorum & Iudæorum, forte velle & posse facere. Ceterum aut ad tempus dumtaxat durat felicitas, vitiorum amore omnia in mente & manu coinquinante, aut euigilans conscientia melancholiam incurabilem progenerans, perturbat omnia: aut eadem mentem huius morbi liberam, inquietam anxiamque in dubiis percurandis, aut male percuratis reddit casibus.* Plura sane aurea apud ipsum auctorem legantur, digna vtique, quæ vnusquisque ad animum profunde admittat, & perpetuo exercere numquam cesset.

§. XXVIII.

Quum vero fieri non possit vt tot tantarumque rerum varietatem homo quisquam, etiamsi diligentissimus fuerit & admirabili ingenio, diuinaque memoria præditus, breui paucorum annorum spatio animo imprimat & quantum satis est complectatur: opus est vt physicus medicus, vbi academias egressus est, maxime perficiat

ciat ædificium, cuius ibi fundamenta iecit, verſando cum viris doctis, a quibus proficere poſſit, & aſſidue legendo optimos medicinæ auctores, præcipue autem illos, a quibus in practica medicinæ parte tam præceptis quam exemplis augeatur. Tales potiſſimum ſunt qui rerum a ſe viſarum & peractarum hiſtorias fideliter conſignauerunt, qualesque tam de clinica, quam chirurgica & obſtetricia praxi non paucos prodiiſſe vidimus, quibus aliqua emendantur a veteribus non optime tradita, nec pauca ab ipſis prætermiſſa ſupplentur. Hi ſunt, quibus legendis animus continuo paſci debet, & ad artis pleniorem ſcientiam inſtrui. Neque minus aſſidue terendi ſunt illi auctores, qui forenſes caſus, & reſponſa ad illos ſcripta, publicæ luci ſiſtunt.

§. XXIX.

Atque hæc ſunt, quæ in quouis, qui medici phyſici nomine vult dignus haberi, præcipue autem in eo, qui medici vrbis aut prouinciæ cuiuſdam ordinarii, ſeu, quod idem eſt, phyſici dignitatem & munus ſuſcipere & cum laude ſuſtinere cupit, neceſſario adeſſe debent; & talia ſunt, vt male munita cenſeri debeat ciuitas, quæ phyſicum nacta eſt, in quo non ſunt hæc omnia rite coniuncta & vnita. Neque enim iuſtus exercitus ex ſolis peditibus, aut equitibus, aut tormentariis ſolis componitur, ſed, ſi omnibus, quæ in bello accidunt, ſufficere debet, & hos habere debet, & aliquos leuis armaturæ, qui celeribus incurſionibus inſeruiant, & grauis armaturæ militibus præcurrant, aut terga vertentem inſequantur hoſtem; quin neque lixis & calonibus carere ſolet aut poteſt: qui tamen omnes, ſi ad vnius imperatoris nutum ſuum quiſque

agunt, ad victoriam aliquid conferunt. Pari ratione in medicina quaedam sunt partes principales quidem, sed nihil efficiunt, si illis subseruientes claudicent & officium non faciant. Valde autem magnus committeretur error, si quis in parte quadam ministeriali, vt anatome, botanica, chemia versatissimum, aut in chirurgia etiam & arte obstetricia valde peritum, ceteris autem leuiter tinctum vel plane destitutum, custodiendae ciuitatis aut prouinciae saluti praeficiendum censeret. Magis etiam aberraretur, si quis virum per multas terras itineribus institutis, & de multorum simplicium in natali solo visorum natura disserere valentem, aut metallicarum rerum prae ceteris peritum, aut pharmaceuticae soli innutritum, ceterarum autem partium, quae maximi momenti sunt, expertem, tanto officio admouendum existimaret. Sed quoniam de hoc plura grauiter disseruit illustris HOFFMANNVS in elegantissimo scripto, *de differentia medici & practici medicinae*, feriis mihi paratis libenter vtar, hicque faciam commentandi

FINEM.

NOBILISSIMO ET EXIMIE DOCTO

DOM. CANDIDATO

S. P. D.

FRIDERICVS HOFFMANNVS

ORDINIS MEDICI OMNIVMQVE IN REGIA FRIDERICIANA PROFESSORVM SENIOR.

SÆpe miratus ſum inclytæ patriæ tuæ Sileſiæ prorſus ſingularem in proferendis ingeniis ad omne litterarum & artium genus aptiſſimis, fertilitatem. Nulla omnino pars eſt eruditionis, de qua non pulchre præclareque meriti ſint Sileſii: florentque hodie in pluribus aulis, vrbibus & academiis, qui & ipſi rem litterarum publicam illuſtrant, & magnum ac illuſtre nomen in ea conſequuti ſunt. Quum facile & procliue eſſet plures nominibus ſuis indicare, tamen quia vix futurus eſt lector, cui non illico ſuccurrere debeant; paucorum tantum reminiſcar, quos medicorum ordo nobiliſſimos ſuo tempore veneratus eſt, omnis autem poſteritas, niſi ingrata futura eſt, celebrare debet. Antiquiores ſunt LANGII, CRATONES, WIRTHII, SCHOLZII, SEBIZII, SCHWENCKFELTI, HOFFMANNI, SENNERTI, qui Auguſtiſſimorum Imperatorum & regum, vt & Principum Electorum archiatri, aut cla-

ri professores in nobilissimis academiis fuerunt, aut memoriam perpetuam doctis & vtilissimis scriptis consequuti sunt. Propiori æuo Silesii in ornanda Academia Naturæ curiosorum fere primas partes tenent, vt in amplissimis illis ac vtilissimis commentariis SACHSIOS, AMMANNOS, MAJORES, VOLLGNADIOS, JÆNISIOS, REISELIOS, HELVIGIOS, GRASSIOS, CLAVNIGIOS, KANOLDOS, KVLMOS, PAVLOS, aliosque præclaros viros frequenter legamus: ne nunc dicam de ipsis obseruationibus a medicis Vratislauiensibus editis, & de illis, qui singularibus scriptis inclaruerunt. De TE autem, mihi Candidate, prorsus auguror, fore vt in TE Silesiorum gloria medica minime obsolescat. Non festinanter per medicorum scholas cucurristi, sed satis multos annos auscultandis celeberrimis viris, qui Lipsiæ & Vitembergæ docent, tribuisti. Missus ad me & honorificis litteris a Perillustri Domino, L. B. de KNOBELSDORF commendatus, non solum peritiam in arte salutari satis probasti, verum etiam morum elegantia & probitate insigni tam mihi, quam vniuerso nostro ordini ita satisfecisti, vt TE inter dignissimos Candidatos censeamus, atque de TE plane confidamus, fore vt medici physici virtutes & præstantiam, quam in dissertatione inaugurali pulchre descripsisti, omnes in TE agnituri & amore ac honore prosequuturi sint. DEVM precor vt laboribus

ribus

ribus tuis medicis adſit, feliciſſimosque iis ſucceſſus tribuat, quibus perilluſtrium patronorum ſpei, atque ſumme reuerendi parentis tui voto abundantiſſime ſatisfacias. Vale a. d. XXIV. Julii MDCCXXXVIII.

NOBILISSIMO AC DOCTISSIMO

DOMINO CANDIDATO

S. P. D.

PRÆSES.

QVum mihi non ſolum peritiam tuam in arte ſalutari cognoſcere licuerit tunc, cum ex legum præſcripto ordini medico TE explorandum exhiberes, atque vtrumque illud examen cum laude ſuſtineres; verum etiam penitius tam ingenium tuum, quam ſingularem probitatem cum eximia modeſtia & morum elegantia coniunctam, inſpexerim illo tempore, quo TE ædium mearum incolam & conuictorem exoptatiſſimum habui: facere non poſſum vt hunc diem, honoribus tuis conſecratum, ſine aliqua tam gaudii mei quam amoris teſtificatione prætermit-

tam. Ante vero, quam id agam, paucula liceat mibi tecum colloqui, de re aliqua non longissime ab argumento tuæ dissertationis remota. Placuerunt sane, quæ ex antiquitate attigisti, de medicis & physicis vetustissimis: atque his mihi in memoriam reuocauisti iam olim susceptam inquisitionem in primam originem illius moris, medicos publico stipendio, ad procurandam vnius ciuitatis salutem, conducendi, vt quoties res postularet eorum opem, præsto essent, neque ægroti sine auxilio artis perirent, aut in periculum extremum adducerentur, dum e longinquo aduocandus est. Inuenio autem antiquissimis temporibus Græciæ fuisse, non solum in vrbibus magnis, verum etiam in satis mediocribus oppidis & vicis, medicos, quibus pro salario erant perpetui reditus templorum, quibus tamquam sacerdotes, vel Aesculapii, vel Trophonii & Hercynes, vel alius numinis medici, sese non tam consecrauerant quam nascendi iure consecrati erant. Verum illud erat hominibus molestissimum, quod morbo correpti ad templum numinis, cuius nomine medebantur, venire, aut potius deferri debebant, nemo autem Asclepiadarum extra templum medicinam faciebat. Mire igitur gratum erat hominibus, quum primum exsurgerent viri, qui se præclaris factis medicos ostendere possent, nec grauarentur languentes & decumbentes domi quemque suæ inuisere, & vel edocere vel administrare quibus ad salutem recupe-

cuperandam opus esset. Primus eorum, qui in Græcia id fecerunt, Democedes erat Crotoniensis, vt perspicue notat HERODOTVS libr. III. cap. 131. *Vixit autem hic vir integris D. annis ante initium æræ Christianæ, & Hippocratem sesquisæculo præcessit. Hunc, e patria sua Aeginam delatum, ita admirati sunt homines, qui edita ab ipso artis specimina viderant, vt a se discessurum annuo stipendio talenti vnius promisso detinerent. Neque tamen fidem, nisi de vno anno dedit, quo exacto, quum maiori præmio vocaretur, Athenas accessit, annum vnicum stipulatus: Athenis, longe maiori præmio illectus, ad Polycratem Sami tyrannum nauigauit, cui pro annuo duorum talentorum honorario suam operam addixit. Ab hoc initio videntur longe plures ex Græcia magna & Cyrenaica regione in Græciam migrasse, quoniam luculenta satis hæc stipendia & non contemnenda videbantur. Tunc sane, quum Athenienses sæua illa & memorabili pestilentia, quæ bello Peloponnesiaco vrbem eorum exhausit, premerentur, fuisse medicos ex THVCYDIDE intelligimus, qui omnium diligentissime de hoc morbo scripsit. Atque videtur omnino per hos medicos aduenas, & ægrotorum domos ac lectulos inuisentes, res Asclepiadarum fuisse attritas, & effectum vt & ipsi, ne fame domi consumerentur, ambulare ad ægrotos, & peregre proficisci discerent; cui rerum mutationi populorum & vrbium rectores non fauere omnino*

no

no non poterant. Hæc paucis volui addere tuæ dissertationis argumento. Quod superest TIBI gratulor felicem & exoptatum finem academicorum studiorum, deumque precor vt illud, ad quod accinctus es, laborum medicorum initium ita secundet, quo plurimum ac diutissime inseruias patriæ tuæ, ac viro summe reuerendo, parenti tuo, totique familiæ, solatio ac gaudio diu florentissimus, & felici exoptatoque omnium successu ornatus, superstis. De me illud persuasum habeas, nihil mihi iucundius posse accidere, quam crebrum de tua salute & prosperitate nuncium: iucundissimum autem fore, si qua in re ostendere possim, quantopere TIBI ad omne officiorum genus præstandum promtus sim ac paratissimus futurus. Vale a.d. XXV. Iulii MDCCXXXVIII.

